

EZERARCÚ
VÁROS-
MAJOR

Városi Séta
– 2019

hogyan nézd a várost **#budapesttecsodás**

hogyan kutass **#googleismyfriend**

hogyan értsd a várost **#wow**

hogyan prezentálj szóban **#magyarázokésjólcsinálok**

hogyan prezentálj vizuálisan **#szexippt**

Mi az a KÉK?

A **KÉK - Kortárs Építészeti Központ** egy szakmai szervezet, ahol az **épített környezet és a városi kultúra** népszerűsítése a misszió. Építészek, tájépítészek, szociológusok, művészettörténészek és kulturális menedzserek szerveznek számos építészeti programot egész évben: filmnapokat, Budapest100-at, közösségi kerteket, konferenciákat, előadásokat és városi sétákat is. Lelkesen és elkötelezetten foglalkozunk mindennel, ami építészeti!

Miért tartjuk ezt fontosnak?

Városlakók vagyunk, az épített környezet meghatározója mindennapjainkat. Ezért kiemelten fontosnak tartjuk, hogy ennek az értéke ugyanúgy az általános műveltséghez tartozzon, mint az Ady-összes, hogy amikor a környezetet befolyásoló kérdésekben kell döntést hozni, jó döntések születessenek. **Ráadásul Budapest egy igazi csoda!** **Érdemes tudni**, hogy miért. És ha Budapestet tudod más szemmel nézni, bárhol jársz a világon, mindent más szemmel nézel majd.

Miről szólt a kurzus?

Egy város megismerésére az egyik legjobb műfaj egy jó séta. Bárhol a világon. Akár itt, Budapesten is.

2019-ben a **KÉK egy új projektet indított**, aminek során egy ó alkalmas kurzus keretében előadásokat és workshopokat tartottunk gimnazista diákoknak. A félévet egy előadással kezdtük, amiben **beszéltünk az építészet sokszínűségéről és léptékeiről, a városok kialakulásáról és mai problémáiról**, Budapestről, és végül a városi séták metodológiájáról. Ezután egy tematikus városi séta következett, melyet építészek tartottak a gimnazisták szá-

mára. A harmadik alkalommal bemutattuk a Budapest100 **kutatásmódszertanát**, amely városi séták kidolgozásakor is hasznos tudást biztosít. A kurzus végén pedig közösen kidolgoztunk **egy saját városi sétát az iskola környezetében** egy választott témára.

A kurzus eredménye egy tematikus séta, amit ennek a leperellónak a hátoldalán találsz. Az iskolába érkező új diákoknak egy támpont az épület környezetének felfedezésére, amit a kurzuson résztvevő felsőbb éves diákok fognak vezetett városi séta keretében bemutatni.

Miért Városi Séták?

Épített környezetünk bemutatására a tematikus városi séta az egyik legalkalmasabb **interaktív eszköz**. Sétálás közben lehetőségünk nyílik **városi kontextusban** vizsgálni az épületeket, a helyi viszonyok pontosabb ismerete pedig új perspektívát nyit az épített örökség felfedezésére és értékelésére.

Fontos, hogy ismerjük épített környezetünket, városi séták által pedig könnyen lehet mind a helyi lakosság, mind a városban megforduló turisták figyelmét a helyi értékekre irányítani. Amint jobban megismerjük **saját épített környezetünket**, jobban fogjuk azt értékelni,

és ezáltal felelősebben és tudatosabban fogjuk ápolni városainkat.

A Városi Séták a KÉK egyik legrégibbi projektje. A kezdetektől fogva fontosnak tartottuk a városi környezet bemutatását, és ezáltal a helyi lakosok mélyebb elköteleződésének elősegítését az épített környezetük iránt. Ennek kapcsán **már több mint 10 éve szervezünk tematikus, építészeti városi sétákat**, budapestiek és turisták számára egyaránt, ahol elfeledett vagy eddig nem ismert építészeti értékeket mutatunk meg a nagyközönségnek, bemutatva a várost a szecessziótól a kortárs építészetig.

Impresszum

Szerkesztette a **KÉK Városi Séták Csapata**

Dávid Dóra

Klaniczay János

Szj Barbara

A **Városmajori Gimnázium** kurzuson résztvevő diákjai

Sáfrán Ábel

Márta Dorka

Boros Petra

Gál Betty

Reith Jázmin

Pongrácz Vince

Kortárs Építészeti Központ Alapítvány

1111 Budapest, Bartók Béla út 10-12.

www.kek.org.hu

Grafika: Bodonyi Panni

Nyomda: Vareg Hungary Kft.

Fotók: Berzsák Barna

Honlap: www.varosisetak.kek.org.hu

Az programot a Nemzeti Kulturális Alap támogatja.

EZERARCÚ VÁROS-MAJOR

A Városmajori Gimnázium Budapest egyik legkedveltebb, felbecsülhetetlen értékű parkjának közepén terül el. A parkokról a csend, nyugalom és madárcsicsergés jut eszünkbe. Mindeközben mi minden történik a Majorban? Ez az a hely, ahol a sűrű városi szövet megszakad, és olyan funkciók telepedhettek meg, amelyeknek nagy a helyigénye, ezáltal egy mozgalmas, változatos központjává vált a városrésznek a terület. A templomtól a Körszállóig, a tenispályákon át a Fogaskerekűig végigjárjuk, hogy milyen korokban és milyen ötlet alapján kezdte el elfoglalni a parkot a beépítés.

1. Városmajori Gimnázium

Városmajor utca 71.

Funkció: Oktatás
Zöldövezetekben sok esetben találunk oktatási intézményeket, a természet közelsége a diákok és a tanárok számára is előnyös. A Városmajori Gimnáziumban 1990-ben kezdték el a tanítást, kezdetben 12 osztály részére. A gimnázium téglaeépületének kialakítása a közösségen alapul, a középső aula több emeletet összefogó szellős tere az órák közötti közösségi élet helyszíne. A épületet a négy sarokban kialakított bástyák tömege határozza meg, melyek nagy ablakfelületei oldják a tömör téglafalakat.

✘ Az iskolához 7200m² park tartozik, amelyet az intézmény tart fenn, és nem csak a diákok, hanem a környéken lakók is használják
✘ Az épületet 1986-ban Pethes Endre tervezte a Tervezésfejlesztési és Technikai Építészeti Intézet munkatársaként

2. Szent János Kórház

Diós árok 1-3.

Funkció: Egészségügy

A 19. században az egyre növekvő fővárosi polgárság betegellátására a mai Széna téren található Szent János kórházat áthelyezték a Diósárok dűlőire. Az Új Szent János kórház 1898-ban nyitott meg 420 ágygal várva a betegeket. A pavilonos elrendezés a korszakra jellemző kórházépítészeti követi, 2-3 emeletes téglaeépületekben kapnak helyet a különböző osztályok.

✘ A Diósárok területén korábban szőlőültetvények voltak, melyeket a 19. század végi filoxéria járvány pusztított ki
✘ Az egyes pavilonok központi fűtését, és egyéb kiszolgálását már a tervezés során megoldották: föld alatti alagútrendszer köti össze szinte az összes épületet
✘ A második világháború és az 1956-os forradalom ideje alatt is üzemelt a kórház, ezzel is segítve a főváros lakosságát a megpróbáltatások átvészelésében

3. Fióka (+Majorka)

Városmajor utca 75.

Funkció: Gasztronómia

A Városmajor távoli sarkában már a 20. század eleje óta állt egy kis klinkertéglás pavilon, mely számos különböző funkciót látott el. Az egyre forgalmasabbá váló közlekedési csomópontban ma villamosok fordulnak, azonban a fordító között kialakult kis parkba új lehetőségeket vezetett be a Fióka vendéglő. Nem messze innen, a park szélén a tulajdonosok egy másik vendéglátóhelye, a Majorka is fogadja a gasztronómiai élvezetekre vágyókat.

✘ Az elmúlt száz évben a kis épületben volt trafik, cukorkaárusító pavilon majd a Fióka kialakulása előtt postaként funkcionált
✘ A Városmajor területén kevés vendéglátó hely található, így hiánypótlónak tekinthető a Majorka családiasabb, és a Fióka elegánsabb vendéglője

4. Hotel Budapest (Körszálló)

Szilágyi Erzsébet fasor 47.

Funkció: Vendéglátás

A szocializmus időszakának egyik presztízsbetűházaként 1967-ben épült meg a "körszálló", Szrogh György tervei alapján. A 30 méter átmérőjű betonhengert a legmodernebb technológiával, csúszózszerűen építették. Az épület magassága a kor szellemét is tükrözi, ami a Várból nézve a Városmajori templom harangtoronyával vetekszik. Világviszonylatban is egyedülálló a kerek forma, mely ugyan nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, de a mai napig karakteres eleme a Városmajornak.

✘ A korabeli szaksajtó véleménye szerint az épület "harmonikusan illeszkedik a rózsadombi környezetbe"
✘ A körszálló a '60-as '70-es évek éjszakai életének pezsgő helyszíne volt, híres magyar és nemzetközi vendégek szálltak meg a kor legmenőbbnek számító hoteljében
✘ Városi legenda kering a körszálló forgásáról, mely sajnálatos módon sosem volt se tervezve, se megvalósítva

5. Fogaskerekű végállomás

Funkció: Közlekedés

1874-ben indult útjára Európa harmadik fogaskerekű vasútja a Városmajorból. A parktól eredetileg a Sváb-hegyig tartott a pálya, de 1890-ben a növekvő igénybevétel miatt meghosszabbították a Széchenyi-hegyig. Az eredeti völgyi végállomást 3 vágánnyal az Ecce Homo réten alakították ki, azonban az igényesen kialakított magas-tárai stílusú favázás emeletes épület a második világháborúban elpusztult.

✘ Összesen 315 méter szintkülönbséget tesz meg a "Fogas"
✘ A budai lóvasút rendszerrel a fogaskerekű vasút összehangoltan indított járatait félóránként, az átszállási lehetőség biztosításával

6. Kós Károly Énekzene Emeltszintű Általános Iskola

Városmajor utca 59.

Funkció: Oktatás

A Városmajor teljes területe kaszáló volt a 18. században. A 1903-ban hozták létre a Községi Elemi Népiskolát egy egykori földszintes, barokk stílusú major épületében. A régi épületet az iskola hamar túlnőtte, így 1911-re új épületet terveztek a területre. Az új iskola tervezésére két fiatal építész kapott megbízást: Kós Károly és Györgyi Dénes. Kós az erdélyi népi építészetből merített inspirációt az iskola kialakításakor, zsenialitását mutatja, hogy a népi elemek felnagyítása ellenére sem veszítette el léptékét az épület, jól beilleszkedik a városi és a természeti közeg határán a környezetbe.

✘ Az első világháború idején 1914 és 1916 között az iskola épületét hadikórházként használták
✘ Az intézmény 1986 óta viseli tervezője, Kós Károly nevét
✘ Kós Károly több híres budapesti épület tervezőjeként is bevonult a város történelmébe. Többek között a Wekerle telep központi épületeit és az Állatkert pavilonjait is neki köszönhetjük

7. MTK Röplabda és RG Ikercsarnok

Szamos utca 2/c.

Funkció: Sport

A fenntartható városok egyik alapelve a sportolási lehetőségek biztosítása. A Városmajor parkban több intézmény is kiszolgálja ezt az igényt a környék lakói és iskolái számára egyaránt. Találunk itt tenispályákat, kosárlabda csarnokot, vívó központot. Emellett a szabadtéri sportoknak is biztosítva van a hely, többek között futókör, kültéri fitness park, ping-pong asztalok várják a mozogni vágyókat. A régi BSE, ma MTK által fenntartott Ikercsarnok vasbeton héjszerkezetű épülete jelenleg röpladásoknak és RG-nek ad otthont.

✘ Vasbeton héjakat speciális szaluzási technológiával tudnak építeni, a héjak beton vastagsága általában 10 cm közelében van, így kifejezetten anyagtakarékos ez a megoldás
✘ Az ikercsarnok formáját egy transzlációs felületű héjszerkezet adja, ez jellemző a nagy helyigényű sportcsarnokok lefedésére

8. Városmajori Szabadtéri Színpad

Funkció: Kultúra

A Városmajorban már a 18. században is rendeztek zenés színházi mulatságokat, a 19. században pedig szinte végig vurstli szórakoztatta Buda közönségét. A szabad ég alatti filmvetítésnek, koncerteknek és színházi előadásnak sajátos romantikája van, több európai parkban is találunk rá jó példákat. A Városmajori Szabadtéri színpad mai épületeit 1952-ben építették, azonban a hely kinötte a rendelkezésre álló területet, és 2019-ben egy ötletpályázat keretében új ötletek születtek az átalakításra.

✘ Budapesten jelenleg csak a Margitszigeten található még egy szabadtéri színpad, régebben azonban a Fenekestlen-tónál is működött egy, a Budai Park-színpad
✘ A tervezett átalakítás során a területet egész évre integrálnák a park életébe, a parkot kiszolgáló melléképületekkel, kávézóval

9. Városmajori Jézus Szíve templom

Csaba utca 5.

Funkció: Szakrális

A Városmajori templom kisebb épületét Árkay Aladár tervezte nemzeti romantikus stílusban a 1922-ben, a modern templomot pedig 1932-ben fiával, Árkay Bertalannal közösen alkották meg. A Budapest első modern templomaként is számon tartott épületgyűttes nagy vihart kavart a közvéleményben, szokatlan formái éles kritikákat indukáltak. Az épület tömegalakítása modernista kubusos formákból áll, és a római iskola formavilágából merítkező ösztönözti alkotásként (freskók, üvegablakok, reliefek, szobrok, stb.) méltó helyet foglal el a 20. század építészettörténetében.

✘ A harangtoronyt Árkay Bertalan 1935-ben tervezte, majd 1936-ban alakult ki a két árkádós folyosó. Szintén 1936-ban kapott a templom travertin burkolatot
✘ A templom és a harangtorony között húzódtott régen az Ördögárok
✘ Az épületet a korabeli sajtó "istengarázs" csúfolta
✘ Árkay Aladár és Bertalan a Városmajor mellett lakott, így nagy szerepet kaptak a környék szárazadeleji villaépítészetének kialakításában is, számos épületüket találhatjuk meg a környéken.

